

РАЗПОРЕЖДАНЕ

гр. София, 22 януари 2024 г.

по тълкувателно дело № 1/2023 г. на Общото събрание на съдиите от Гражданска и Търговска колегия на Върховния касационен съд (ВКС) и Първа и Втора колегия на Върховния административен съд (ВАС)

Тълкувателното дело е образувано по искане от председателите на ВКС и ВАС с разпореждане от 17 юли 2023 г. за приемане на съвместно тълкувателно постановление от Общото събрание на съдиите от Гражданската и Търговската колегия на ВКС и Първа и Втора колегии на ВАС по следните въпроси:

1. „Допуска ли обективното ни материално право присъждане обезщетение за неимуществени вреди в полза на юридическите лица?“;

2. „Дали от правото на Европейския съюз, което има директен ефект и примат над националното (чл. 4, ал. 3 КРБ), или от международните договори, ратифицирани по конституционен ред, обнародвани и влезли в сила, които са част от вътрешното право на страната с предимство пред противоречащите им норми от вътрешното законодателство (чл. 5, ал. 4 КРБ), произтича възможност националният съд да присъди обезщетение за неимуществени вреди в полза на юридическо лице от нарушение на субективно право, признато от правото на Съюза, респ. от международните договори, и кои са критериите за определяне на обезщетението?“

С разпореждането от 17 юли 2023 г. на председателя на ВКС и председателя на ВАС за докладчици по тълкувателното дело са определени *съдия Искра Александрова* от страна на ВАС и *съдия Маргарита Георгиева* от страна на ВКС и член на комисията за изготвяне на проект за тълкувателно постановление *съдия Бонка Йонкова* от страна на Върховния касационен съд.

В изпълнение на правомощията по т. 8.1. от Правилата за приемане на съвместни тълкувателни постановления от колегията на съдиите от Върховния касационен съд и от Върховния административен съд (Правилата), с разпореждане от 26 октомври 2023 г. комисията по тълкувателно дело № 1/2023 г. е извършила дължимата проверка и преценка за допустимостта на искането, отправено с разпореждането от 17 юли 2023 г. на председателя на ВКС и председателя на ВАС, като е изготвила разпореждане от 26 октомври 2023 г. По първия въпрос комисията е установила, че искането отговаря на изискванията на чл. 127, ал. 1 и ал. 2 ЗСВ и е допустимо. С оглед правомощията по т. 8.2. от Правилата, комисията е счела, че въпросът следва да се редактира и е предложила неговото преформулиране по следния начин: „*Притежават ли юридическите лица материалноправна легитимация за присъждане на обезщетение за неимуществени вреди от деликт?*“ Комисията е приела, че не се констатира противоречие както в практиката на ВКС, така и в практиката на ВАС по поставения за тълкуване въпрос, поради което по отношение на него не са налице изискванията за допустимост по чл. 127, ал. 2 ЗСВ, т. 5.1 и т. 5.2 от Правилата. По втория въпрос („*Дали от правото на Европейския съюз, което има директен ефект и примат над националното (чл. 4, ал. 3 КРБ), или от международните договори, ратифицирани по конституционен ред, обнародвани и влезли в сила, които са част от вътрешното право на страната с предимство пред противоречащите им норми от вътрешното законодателство (чл. 5, ал. 4 КРБ),*

произтича възможност националният съд да присъди обезщетение за неимуществени вреди в полза на юридическо лице от нарушение на субективно право, признато от правото на Съюза, респ. от международните договори, и кои са критериите за определяне на обезщетението?“) е прието, че влезлите в сила и цитирани в предложението съдебни актове на състави на ВКС и ВАС не съдържат произнасяне по формулиран така въпрос и поради това не могат да обусловят критериите за допустимост на искането по чл. 127, ал. 2 ЗСВ и т. 5.1 и т. 5.2 от Правилата. С разпореждането си комисията е предложила на председателите на ВКС и ВАС да насрочат делото в закрито заседание за произнасяне по преформулирането на първия въпрос и по допустимостта на искането по втория въпрос.

Със съвместно разпореждане от 7 ноември 2023 г. на основание чл. 8.2. от Правилата председателите на ВКС и ВАС са насрочили тълкувателно дело № 1/2023 г. на Общото събрание на съдиите от Гражданската и Търговската колегии на Върховния касационен съд и Първа и Втора колегии на Върховния административен съд за закрито заседание на 24.01.2024 г. от 14:00 ч. за разглеждане и произнасяне по преформулирането на първия въпрос и по допустимостта на втория въпрос, поставени в разпореждането на председателите на ВКС и ВАС от 17 юли 2023 г. за образуване на тълкувателното дело.

На 19.01.2024 г. до председателите на ВКС и ВАС и до Общото събрание на съдиите от Гражданската и Търговската колегии на Върховния касационен съд и Първа и Втора колегии на Върховния административен съд е постъпило искане от съдия Лада Паунова, заместник-председател на ВКС и ръководител на Наказателна колегия, с предложение в постановяването на тълкувателното постановление да се включи и Наказателната колегия на ВКС. В искането са посочени съображения, че поставените въпроси при образуването на тълкувателното дело, както и предложената редакция на първия въпрос, касаят правоприлагането и по наказателни дела. Съобразно чл. 84, ал. 1 от НК, юридическите лица, които са претърпели вреди от престъплението, могат да предявят в съдебното производство граждански иск за обезщетение на вредите и да се установят като граждански ищци. В мотивите на ТР № 1/2013 г. на ОСНК на ВКС е отразено, че: „... В правната теория и в съдебната практика, съгласно ПП № 9-61 на ВС, изм. с ПП № 7-87 г. на ВС, е прието, че основанието на граждански иск в наказателния процес е деянието, предмет на обвинението. Следователно деянието е общото правно основание за възникване едновременно на две материалноправни отношения, предпоставящи наказателната и гражданската отговорност за неговия извършител. Правното средство за установяване на тяхната наличност и съдържание при осъществено престъпление е наказателният процес“. Когато юридическо лице е претърпяло вреди от престъплението, то може да предяви граждански иск и да се конституира като граждански ищец. Поради това решаването на въпроса за материалноправната легитимация за присъждане на обезщетение за неимуществени вреди от деликт на юридически лица е от значение при разглеждането на наказателни дела.

С оглед постъпилото след образуване на тълкувателното дело предложение на съдия Лада Паунова считаме, че следва да се приеме, че с искането за приемане на съвместно тълкувателно постановление по посочените въпроси е сезирана и Наказателната колегия на ВКС. Налице са предпоставките тълкувателното

постановление да бъде постановено с участието и на тази колегия на ВКС, защото разпоредбата на чл. 124, ал. 2 вр. ал. 1, т. 3 ЗСВ предвижда възможност за приемане на съвместни тълкувателни постановления от трите колегии на ВКС и двете колегии на ВАС. Същевременно въпросите, предмет на образуваното тълкувателно дело 1/2023 г., ангажират компетентността и на Наказателната колегия на ВКС предвид възможността наказателният съд да разглежда граждански иск за обезщетяване на вредите от престъплението (чл. 84 – чл. 88 НПК).

Ето защо тълкувателното дело следва да се разглежда, а тълкувателното постановление следва да се приеме от Общото събрание на съдиите от Наказателна, Гражданска и Търговска колегия на ВКС и Първа и Втора колегии на ВАС, като в състава на комисията, определена с разпореждането на председателите на ВКС и ВАС от 17 юли 2023 г., се включи представител на Наказателната колегия на ВКС.

По изложените съображения

РАЗПОРЕЖДАМЕ:

I. Преобразуваме тълкувателно дело № 1/2023 г. на Общото събрание на съдиите от Гражданската и Търговската колегии на Върховния касационен съд и Първа и Втора колегии на Върховния административен съд в тълкувателно дело № 1/2023 г. на Общото събрание на съдиите от Наказателната, Гражданската и Търговската колегии на Върховния касационен съд и Първа и Втора колегии на Върховния административен съд.

II. Включваме в състава на комисията, определена с разпореждане от 17 юли 2023 г. на председателите на ВКС и ВАС, Калин Калпакчиев, съдия в Наказателната колегия на ВКС.

Настоящото разпореждане да се обяви незабавно в деловодните системи, както и на интернет страниците на двете съдилища.

Галина Захарова
Председател на Върховния
касационен съд

Георги Чолаков
Председател на Върховния
административен съд